

*Franjo Prot
Ksenija Bosnar*

Originalni znanstveni rad

RAZLIKE U PROSUDBI SITUACIJA NASILJA U SPORTU PARTICIPANATA U TAEKWONDOU I DRUGIM SPORTOVIMA¹

1. UVOD

U svojoj definiciji, borilački sportovi imaju za cilj stvarnu ili simboličku destrukciju protivnika. Slijedeći ovu definiciju, može se zaključiti da će sportaši koji se bave borilačkim sportovima biti nužno intenzivno uključeni u razne oblike agresivnog ponašanja, bilo kao sudionici ili kao promatrači događanja. Agresivno ponašanje na terenu je na cijeni u većem broju sportova, ne samo borilačkim (Coakly, 2009.) i u sportu se tolerira ono što bi se izvan sportskog terena sankcioniralo. Agresivno ponašanje izvan borilišta, kao što su sukobi trenera i sportaša i nasilje među samim sportašima, premda štetno, nije i rijetkost. Naime, izlaganje agresivnim događajima povećava vjerojatnost pojave novog agresivnog ponašanja (Bandura, 1986.). Dovodi do smanjene emocionalne osjetljivosti na nasilne događaje i zbog toga do manje vjerojatnosti sprječavanja nasilja (Anderson i drugi, 2007.; Huesmann i Eron, 1986.). Može se očekivati, da ako je netko potican na agresivno ponašanje na terenu, da će se povećano agresivno ponašati i izvan borilišta. No, sportsko ponašanje traži fair play igru, kolegijalnost, poštivanje protivnika i pravila (IOC, 2007.). Nepotrebno agresivno ponašanje, upotreba nasilja s ciljem činjenja štete nekom drugom ugrožava samu suštinu sporta. Nasilje u sportu treba dokidati, i stoga ga treba istraživati.

Cilj ovog istraživanja je provjera odnosa prema različitim oblicima nasilnog ponašanja u sportu osoba koje se bave jednim borilačkim sportom (taekwondo), u usporedbi s participantima u drugim sportovima.

2. METODE

Rezultati ovog istraživanja su prikupljeni dvije godine (2007. i 2008. godine) prigodom različitih oblika edukacije sportaša, te na nastavi sveučilišnog studija

¹ Prikazani rezultati proizašli su iz znanstvenog projekta 034-0342618-2222 (Razvoj algoritama za testiranje multivarijatnih strukturalnih hipoteza), provođenog uz potporu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske, voditelj prof. dr. sc. Franjo Prot.

kineziologije. Ukupno je mjereno 476 muških ispitanika od kojih je 447 imalo valjane rezultate. Izmjereno je 254 studenata veleučilišnih studija različitih sportova, rekreacije i kondicijske pripreme, 96 studenata druge godine Kineziološkog fakulteta i 97 polaznika seminara i studija koji se bave taekwondo. Ispitanici su popunili upitnik Nasilja u sportu (NUS) K. Bosnar. Upitnik se sastoji od opisa četiri situacije fizičkog, verbalnog i seksualnog nasilja u sportu i skale sa sedam mogućih reakcija na situaciju, od ignoriranja događaja do kažnjavanja sudionika u događaju udaljavanjem iz sporta. Upitnik ostavlja mogućnost reakcije na ponašanje svih sudionika događaja i ostavlja se ispitaniku da sam procijeni tko je sve krivac.

Tablica 1. Opis sadržaja upitnika Nasilje u sportu

ČESTICA	DOGAĐAJ	UKLJUČENI u događaj
NUS 1	Fizičko nasilje trenera nad maloljetnom sportašicom (15 godina)	Trener, sportašica
NUS 2	Fizičko i psihičko nasilje starijih sportaša (juniora) nad mlađima (kadetima)	Trener, sportaš, sportaš koji se žalio
NUS 3	Seksualna veza s maloljetnim sportašicama (15 i 17 godina)	Trener, sportašica
NUS 4	Verbalno nasilje trenera nad sportašem (uvrede na nacionalnoj osnovi)	Trener, sportaš

Razlike između tri skupine su utvrđene kanoničkom diskriminativnom analizom implementiranom u programskom paketu SPSS 11.5.

3. REZULTATI I DISKUSIJA

U Tablici 2. nalaze se prosjeci i standardne devijacije odgovora na upitnik NUS. Najjača reakcija se pokazala u situaciji seksualnog nasilja, gdje su prosjeci u sve tri skupine veći od šest (trenera treba oštro kazniti). Najblaža kazna je prosuđena trenerima i sportašima u situaciji nasilja starijih sportaša prema mlađima. Prosječna procjena je da trenera treba opomenuti u četiri oka, a sportaši zaslužuju javnu opomenu. Fizičko nasilje nad maloljetnom sportašicom je teže ocijenjeno od verbalnog napada na odraslog sportaša.

Tablica 2. Aritmetičke sredine (AS) i standardne devijacije (SD) procjena potrebne reakcije na četiri situacije nasilja u sportu (NUS 1 do NUS 4) za ukupno 447 muških polaznika različitih programa edukacije u sportu. Sa VS su označeni studenti veleučilišnih studija iz različitih sportova (bez taekwondo); s KIF su označeni sveučilišni studenti kineziologije; s Taekwondo su označeni polaznici trenerskih seminara i veleučilišnog studija taekwondo

VARIJABLA	VS (n =254)		TAEKWONDO (n = 97)		KIF (n = 96)		UKUPNO (n = 447)	
	AS	SD	AS	SD	AS	SD	AS	SD
NUS 1 – trener	5.99	1.23	5.38	1.59	5.97	1.23	5.85	1.34
NUS 1 - sportašica	.21	.80	.40	1.08	.17	.75	.24	.86
NUS 2 - trener	3.08	2.28	3.06	2.19	2.68	2.33	2.99	2.27
NUS 2 - stariji sportaš	4.02	2.01	3.25	2.20	3.74	2.07	3.79	2.09
NUS 2 – sportaš koji se žalio	.52	1.27	.40	.93	.58	1.24	.51	1.19
NUS 3 - trener	6.14	1.63	6.22	1.46	5.77	1.75	6.08	1.62
NUS 3 - sportašica	1.12	2.21	1.62	2.63	1.31	2.29	1.27	2.33
NUS 4 - trener	4.48	1.52	4.77	1.48	4.58	1.58	4.57	1.53
NUS 4 – sportaš koji se žalio	.46	1.16	.56	1.44	.30	1.08	.45	1.21

U Tablicama 3. i 4. nalaze se rezultati kanoničke diskriminativne analize. Od dvije moguće, statistički je značajna samo prva diskriminativna funkcija (Tablica 3.). Kanonički koeficijenti i korelacije varijabli s diskriminativnom funkcijom su sukladne samo za prvu česticu. Parcijalni i ukupni doprinosi preostalih varijabli formiranju diskriminativne funkcije se znatno razlikuju. Pojava supresora je očekivana s obzirom na to da su po dvije ili tri čestice međusobno vezane istim opisom događaja.

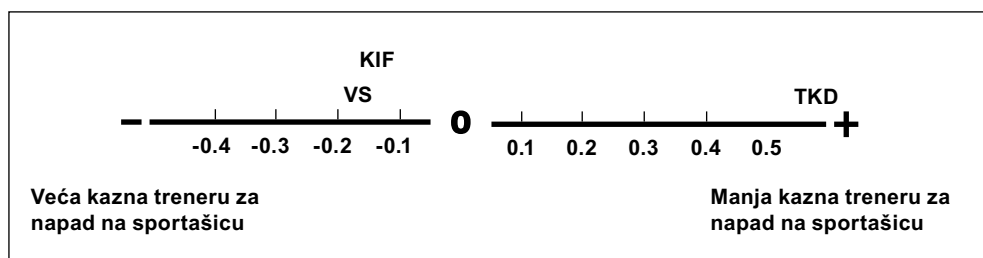
Tablica 3. Rezultati kanoničke diskriminativne analize na procjenama potrebne reakcije za četiri situacije nasilja u sportu skupine studenata veleučilišnih studija iz različitih sportova (bez taekwondo), sveučilišnih studenata kineziologije, te polaznika trenerskih seminara i veleučilišnog studija taekwondo

Funkcija	Wilksova lambda	Kanonička korelacija	χ^2 - test	Stupnjevi slobode	Značajnost χ^2 - testa
1	.893	.294	49.722	18	.000
2	.978	.149	9.896	8	.272

Tablica 4. Diskriminativni koeficijenti (W) i korelacije s diskriminativnom funkcijom (F) procjena potrebne reakcije na četiri situacije nasilja u sportu

VARIJABLA	W	F
NUS 1 – trener	-.661	-.632
NUS 1 - sportašica	.049	.329
NUS 2 - trener	-.004	.054
NUS 2 - stariji sportaš	-.475	-.469
NUS 2 – sportaš koji se žalio	-.287	-.158
NUS 3 - trener	.344	.150
NUS 3 - sportašica	.364	.270
NUS 4 - trener	.555	.241
NUS 4 – sportaš koji se žalio	.305	.164

Post-hoc test razlika aritmetičkih sredina skupina pokazao se statistički značajnim jedino za prvu varijablu (F -vrijednost = 7.961, uz stupnjeve slobode 2 i 444) pa se može zaključiti da je diskriminativna funkcija definirana prije svega većom kaznom za trenera u prvoj situaciji (fizički napad trenera na sportašicu) na negativnom kraju, te manjom kaznom na pozitivnom kraju funkcije. Centroid skupine studenata veleučilišnih studija iz različitih sportova (bez taekwondo) na prvoj diskriminativnoj funkciji iznosi $C_{VS} = -0.163$; centroid skupine sveučilišnih studenata kineziologije iznosi $C_{KIF} = -0.157$; centroid skupine polaznika trenerskih seminara i veleučilišnog studija taekwondo $C_{TKD} = 0.583$ (Slika 1.).

Slika 1. Centroidi skupina studenata veleučilišnih studija iz različitih sportova (bez taekwondo, VS), sveučilišnih studenata kineziologije (KIF), te polaznika trenerskih seminara i veleučilišnog studija taekwondo (TKD)

Rezultati kanoničke diskriminativne analize su pokazali da se taekwondoši statistički značajno razlikuju od preostale dvije skupine, i to prije svega zbog nešto blaže reakcije na trenerovo fizičko nasilje prema maloljetnoj sportašici. Premda i taekwondoši smatraju da ponašanje zaslužuje sankcije, ne procjenjuju situaciju toliko ozbiljnom da bi u većem broju tražili oštru kaznu i udaljenje iz sporta. U preostalim procjenama nema značajnih razlika među skupinama, pa se postavlja pitanje kojim čimbenicima objasniti rezultate. Mogući razlog je veća tolerancija fizičkog nasilja zbog veće izloženosti fizičkim agresivnim akcijama u borilačkom sportu. Preostale situacije uključuju verbalno i seksualno nasilje, pa se stoga ne pojavljuju razlike među skupinama. Drugi razlog može biti patrijarhalni svjetonazor koji dominira istočnjačkim borilačkim sportovima, pa se nasilje prema mlađoj i pri tom ženskoj osobi ne smatra tako teškim prekršajem. U prilog tome ide podatak da je devet trenera smatralo da također treba kazniti i sportašicu, šest opomenom, a troje i težom kaznom. Uzorak taekwondoša je najnižeg stupnja obrazovanja, te se može pretpostaviti da je i to jedan od razloga zahtijevanja manje kazne za ovu vrstu nasilja.

Rezultati ovog istraživanja pokazuju da je mala proporcija ispitanika neosjetljiva na probleme nasilja u sportu, bez obzira iz kojeg sporta dolaze. Preostaje poraditi na tome da i ta manjina postane svjesna nužnosti nulte tolerancije na nasilje u sportu.

4. LITERATURA

1. Anderson, C., Berkowitz, L., Donnerstein, E., Huesmann, L.R., Johnson, J.D., Linz, D., Malamuth, N.M., & Wartella, E. (2003). The influence of media on youth. *Psychological Science in the Public Interest*, 4, 81-110.
2. Bandura, A. (1986.) *Social foundation of thought and action: A social cognitive theory*. Englewood Cliffs: Prentice-Hall.
3. Coakley, J. (2009). *Sports in society Issues and Controversies*. New York: McGraw Hill.
4. Greblo, Z. I Bosnar, K. (2008.). Mjerna svojstva skale nesportskog ponašanja na uzorku polaznika trenerskih studija. U: Neljak, B. (ur.) *Stanje i perspektiva razvoja u područjima edukacije, sporta, sportske rekreacije i kineziterapije*. Zagreb: Hrvatski kineziološki savez, 119-124.
5. Huesmann LR, Eron LD. (1986) *Television and the Aggressive Child: A Cross-National Comparison*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
6. International Olympic Committee (2007). *Olympic Charter*. Lausanne: IOC.